

~~GALÉRIA HUDBY~~ ~~CYKLUS KOMORNÝCH~~ ~~KONCERTOV~~

III. ROČNÍK SEPTEMBER – DECEMBER 2008

Nitrianska galéria
Župné nám. 3, 949 01 Nitra,
www.nitrianskagaléria.sk

Vstupné:

50 Sk dospelí
30 Sk študenti, dôchodcovia, ZŤP
300 / 180 Sk permanentka

InMusic, o.z.

S FINANČNOU PODPOROU
MINISTERSTVA KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

S finančným
príspevkom
Hudobného
fóndu

hudobné
centrum

HUDBA hudobný život **občas** **NEČAS** **PREStige**

**GALÉRIA HUDBY
NITRIANSKA GALÉRIA**

23. september 2008 o 18.00 hod.

VENI 20 YEARS AFTER

VENI ensemble:

flauta a pikola - Barbora Kolářová

klarinetý a basové klarinetý - Branislav Dugovič, Ronald Šebesta

sopránový saxofón - Nikolaj Nikitin

trombón - Branislav Belorid

syntetizátory - František Király, Ivan Šiller, Peter Zagar

akordeón - Milan Osadský

husle - Rudolf Patrnčíak, Michaela Wdówkova

violončelo - Irena Morisáková

pulzácia a syntetizátor - Daniel Matej, umelecký vedúci

dirigovanie a syntetizátor - Marián Lejava

Martin Burlas: ZÁZNAM SIEDMEHO DŇA

pre ľubovoľné obsadenie

**Daniel Matej: MAKE LOVE, NOT ART!
(LUCY'S DIAMONDS ARE FOREVER)**

pre dve skupiny hráčov a (rockového) bubeníka

Terry Riley: IN C

pre ľubovoľné obsadenie

Koncert sa uskutoční na nádvorí galérie (v prípade zlého počasia v Ponitrianskom múzeu, Štefánikova trieda 1, Nitra).

Skladby, ktoré zaznejú na dnešnom koncerte spája niekoľko spoločných znakov: energia, razancia a permanentná pulzácia, ktorá je typická skôr pre rockovú, ako tzv. vážnu hudbu, hudobný proces, vyvíjajúci sa prostredníctvom repetície krátkych rytmicko-melodických (Matej, Riley), resp. rytmických (Burlas) modelov a otvorený inštrumentár (skladby môže hrať hocikaký počet hudobníkov, minimálne však taký a takých, aby sa mohli dosiahnuť práve spomenuté charakteristiky).

Tvorba **Martina Burlasa** (1955) od konca 70-tych rokov vykazuje jasné príklonku k poetike amerického minimalizmu, čo v kontexte slovenskej hudby predstavovalo (a stále vlastne predstavuje) skôr ojedinelú, ako bežnú umeleckú orientáciu. K tejto orientácii (ktorej prirodzeným dôsledkom je redukcia hudobného materiálu na základné tvary a oprostie sa od akejkoľvek tendencie k 'výrazovej košatosti') sa pridáva stále intenzívnejší príklon k umeleckému teritóriu označovanému ako experimentálny, alebo alternatívny rock. Symbióza týchto dvoch (napokon ani nie veľmi vzdialených) svetov sa prejavuje aj v znepokojujivom *Zázname siedmeho dňa* z roku 1993.

Aj v hudbe **Daniela Mateja** (1963) sa dajú vystopovať tak prvky amerického minimalizmu, ako aj vplyvy z oblasti rockovej hudby, hoci – na rozdiel od Martina Burlasa – jeho inšpirácie pochádzajú z oveľa difúznejších zdrojov (európska hudobná minulosť, výtobytky európskej a americkej avantgardy 50-tych a 60-tych rokov, či iný rôznorodý, neraz aj banálny, 'nájdenny' materiál). Skladba *Make love, not art! [Lucy's Diamonds Are Forever]* z roku 1995 – s ironickým názvom (aj 'posolstvom'), ktorý je zároveň kľúčom k pôvodu jej východiskového materiálu ('beatlesovka' a 'bondovka')

– predstavuje v slovenskej tvorbe takisto skôr ojedinelý, ako bežný príklon k tejto odnoži hudby (tu navyše v priamej konfrontácii s hudbou filmovou a populárnou).

Program uzatvára **In C Terryho**

Rileyho (1935) z roku 1964, ktorá spolu s niekoľkými ďalšími skladbami Philipa Glassa a Steva Reicha predstavuje akýsi 'prototyp' hudby štýlovej epochy amerického minimalizmu: stabilná a permanentná rytmická pulzácia, krátke melodicko-rytmické segmenty, ktoré pri viacnásobnom opakovaní v rôznych nástrojoch vytvárajú až hypnotické akordické bloky, raz harmonicky jasné, inokedy zahmlené (podľa toho, ktoré segmenty a s akým veľkým rozptylom hudobníci práve hrajú) a rockovej hudbe blízka razancia, s akou sa táto skladba má hrať, to všetko hudobný minimalizmus zároveň zblízuje s oblasťou, ktorá sa často – najmä u nás v Európe – voči tzv. avantgardnej hudbe vníma ako protiklad. Uznatie a popularita, ktorú si medzi rockermi americkí minimalisti prostredníctvom takýchto skladieb získali je napokon toho najlepším dôkazom.

In C je zároveň jednou najstabilnejších a najkľúčovejších skladieb v repertoári VENI ensemble už od roku 1988 a je aj jedným z najvýstižnejších vyjadrení jeho hudobného kréda.

Daniel Matej

„VENI ensemble patří v oblasti soudobé hudby bezpochyby ke slovenské interpretační špičce. Během dvaceti-leté existence se vyprofiloval v soubor s jasnou dramaturgickou linií a vysokou hráčskou kvalitou. Na celém Slovensku ani v Čechách nenajdeme soubor s bohatší minulostí, pokud se týče spolupráce se světovými skladateli či interprety! Pod uměleckým vedením Daniela Mateje a s talentovaným dirigentem Mariánem Lejavou a také úctyhodným počtem vysoko kvalitních hráčů představuje VENI ensemble soubor skutečně evropské úrovně.“
Jaroslav Šťastný (Peter Graham).

Bratislavský súbtor **VENI ensemble** vznikol na sklonku roku 1987 z iniciatívy nadšencov z radov skladateľov a interpretov (v tom čase prevažne študujúcich na Vysokej škole múzických umení v Bratislave), ktorých spájala túžba po hľadaní a slobodnom vyjadrovaní vlastných názorov a postojov prostredníctvom hudby. Základom otvoreného zoskupenia hudobníkov je niekoľko stálych členov, ktorí si na spoluprácu prizývajú podľa potreby ďalších (takto sa za 20 rokov jeho existencie v súbore vystriedalo úctyhodné množstvo viac ako 180 slovenských a zahraničných hudobníkov). Ťažisko aktivít VENI ensemble predstavujú najmä koncerty na domácich a zahraničných festivaloch súčasnej hudby, ale súbtor tiež nahráva pre domáce a zahraničné médiá.

VENI ensemble v období rokov 1990 – 2005 nahral 1 profilovú LP platňu, 2 profilové CD a na 3 ďalších sa podieľal. V júni tohto roku košické vydavateľstvo HEVHETIA prinieslo na trh nové CD BRATISLAVA so skladbami, ktoré vznikli na základe objednávok súboru (Richard Ayres, Tomáš Boroš, Allison Cameron, Daniel Matej a Christian Wolff). Kmeňový repertoár VENI ensemble tvoria predovšetkým pôvodné diela

skladateľov zoskupených okolo súboru, diela názorovo spriaznených autorov zo zahraničia a diela tých osobností hudby 20. storočia, ktorých tvorba bola impulzom k zrodu a formovaniu hudobných poetík uvedených skladateľov (patrí k nim predovšetkým Charles Ives, Giacinto Scelsi, John Cage, Earle Brown, Morton Feldman, Iannis Xenakis, Terry Riley atď.). Časť repertoáru VENI ensemble sa formovala a formuje v priamej spolupráci s mnohými významnými skladateľmi a interpretmi súčasnosti (Gavin Bryars, Hugh Davies, David Dramm, Christopher Fox, Peter Graham, Hilary Jeffery, Elliott Sharp, James Tenney, Christian Wolff a i.).

Daniel Matej

GALÉRIA HUDBY
NITRIANSKA GALÉRIA

8. október 2008 o 18.00 hod.

TRIO ANIMÉ

Pavla Reiffersová – klavír

Lucia Kopsová – husle

Katarína Kleinová – violončelo

J. Haydn: KLAVÍRNE TRIO G DUR, HOB. XV:25

Andante

Poco adagio

Rondo all'Ongarese

A. Dvořák: KLAVÍRNE TRIO „DUMKY“, OP. 90 – VÝBER

č. 1 Lento maestoso – Allegro vivace, quasi doppio movimento

č. 2 Poco adagio – Vivace non troppo

D. Šostakovič: KLAVÍRNE TRIO Č. 2 E MOL, OP. 67

Andante

Allegro con brio

Adagio

Allegretto - adagio

Joseph Haydn (1732 – 1809) pochádzal z mnohopočetnej rakúskej rodiny. Svoje hudobné nadanie prejavoval od raného detstva, a preto sa ho ujal príbuzný, ktorý mu dával prvé lekcie hudby. Neskoršie si ho všimol viedenský kapelník. Ten mu ponúkol miesto speváka v chráme sv. Štefana vo Viedni, kde zostal do svojich pätnástich rokov. Obdobie, ktoré nasledovalo, nebolo jednoduché. Živil sa príležitostným hraním, vyučovaním a komponovaním. Lepšie časy nastali, až keď dostal miesto kapelníka v dome známeho šľachtica Mikuláša Eszterházyho, veľkého milovníka umenia. Vďaka Haydnovi sa stal palác Eszterházyovcov centrom hudobného umenia. Veľmi plodné obdobie Haydn zažil aj v Anglicku, kde jeho hudba zožala nadšené ovácie. Hoci mu ponúkali miesto, rozhodol sa vrátiť do svojej vlasti, kde žil vo veľkej vážnosti až do svojich sedemdesiatich siedmich rokov.

Klasicistické diela sú súmerné, harmonické a pritom jednoduché a zrozumiteľné, komponované podľa pravidiel a vzorov, čím sa dosahovala dokonalá stavba skladby a rovnováha vo vyjadrení citov a myšlienok. Haydn je predstaviteľom vrcholného klasicizmu. Z trojice viedenských klasikov s Mozartom a Beethovenom ako prvý esteticky a technicky upevnil nový klasicistický štýl. Komponoval kantáty, opery, oratória a omše, ale k jeho najvýznamnejším dielam patrí inštrumentálna hudba. Zaslúžil sa o rozvoj a kryštalizáciu sonátovej formy a symfónie. Popri symfóniách sú najpôsobivejšie sláčikové kvarteta. Jeho zásluhou sa zo sláčikového kvarteta stal najvýznamnejší druh komornej hudby.

Klasicistické klavírne trio vychádza z klavírnej sonáty. Husle hrali s pravou rukou klavíra a violončelo s ľavou. Haydnove prvé klavírne triá sa nazývali Klavírne sonáty so sprievodom huslí a violončela. V tom

čase violončelo plnilo funkciu posilnenia zvuku, keďže basy vtedajšieho klavíra boli slabé. Rané triá Haydna boli určené prevažne na zábavu. Aj niektoré jeho neskoré diela majú podobný charakter. *„Haydn nikdy nedosiahol skutočný triový štýl. Klavír je vždy dominantným partnerom, violončelo takmer spí. No tieto triá sú preplnené skvelou hudbou“* (Gerald Abraham).

Antonín Dvořák (1841 – 1904) je skladateľom českej národnej hudby v období romantizmu. Bol synom mäsiara a tomuto remeslu sa aj vyučil. Jeho hudobný talent však nakoniec rodičov presvedčil, a tak sa Dvořák dostal na organovú školu v Prahe. Stal sa violistom Komzákovej kapely, neskoršie v orchestri Prozatímního divadla, potom pôsobil ako organista v chráme sv. Vojtecha. Najviac času však venoval komponovaniu a dirigovaniu svojich skladieb. Skomponoval Slovánske tance a Moravské dvojspevy, ktoré mu vydali vďaka podpore Johanna Brahmsa a tie mu priniesli úspech a slávu. Bol profesorom kompozície na pražskom konzervatóriu a počas troch rokov aj riaditeľom konzervatória v New Yorku. Jeho dielo je rozsiahle a vďaka tomu sa Dvořák radí k najväčším a najvšestrannejším skladateľom druhej polovice 19. storočia.

V hudbe romantizmu je dôležitá pôsobivá spevná melódia, ktorá je bohatá na chromatické postupy a modulácie. Dvořák čerpal množstvo inšpirácií z českého folklóru, ako sám povedal: *„Som celkom obyčajný český muzikant...“*, poukázal tak nielen na svoju skromnosť, ale aj národnú príslušnosť, ku ktorej sa hrdó hlásil počas celého života. Klavírne trio *Dumky* op. 90 patrí do vrcholného obdobia jeho tvorby. Pozostáva zo šiestich viet, „dumiek“, a to kontrastných pomalých, lyrických, zasnených

a rýchlych oduševnených, tanečných pasáží. Dielo je charakteristické jednoduchosťou krásou a zvukovou farebnosťou ľudových piesní a tancov. *Dumky* mali premiéru v Prahe v roku 1891 a zaradili sa medzi najlepšie a najznámejšie Dvořákovy klavírne triá.

Dmitrij Šostakovič (1906 – 1975) bol ruským skladateľom 20. storočia. Narodil sa do komplikovanej doby komunistického režimu. Pre jeho mimoriadny hudobný talent ho volali zázračným dieťaťom. Už ako trinásťročný študoval na konzervatóriu klavír a kompozíciu. Štúdium ukončil 1. symfóniou, ktorá ho preslávila aj v zahraničí. Toto dielo vykazovalo charakteristické črty jeho komponovania – dramatickosť a záľubu vo výrazových kontrastoch. Ťažiskom tvorby Šostakoviča boli symfónie a právom bol označovaný za najväčšieho symfonika 20. storočia. Asi najznámejšou je 7. symfónia „Leningradská“, ktorej značnú časť napísal počas nacistickej blokády Leningradu. Po skončení vojny bola Šostakovičova tvorba silne kritizovaná a obviňovaná z formalizmu. Režim si musel mnohokrát nakloniť ideologicky orientovanými skladbami. Jeho ostatné dielo však neutrpelo. Komponoval opery, balety, hudbu k filmom a divadelným hrám, množstvo komorných skladieb, medzi najkrajšie patria práve Sláčikové kvartetá. Napriek úžasnému hudobnému dielu, ktoré zanechal, si plne uvedomoval trpkosť a surovosť doby, v ktorej žil: *„Zajtra budem mať 62 rokov. V tomto veku sa ľudia radi hrdia a na otázku: „Keby ste mali prežiť ešte jeden život, ako by ste chceli prežiť svojich 62 rokov?“ – odpovedajú: „Áno, iste, boli tu síce neúspechy, boli choroby, ale celkovo by som si prial žiť ako doteraz.“ Ale ja by som na takto položenú otázku odpovedal: „Nie! Nie! Tisíckrát nie!“*

tické – pátos, monumentalizmus, silný dramatický prvok, bohatá melodická invencia, expresívnosť a dynamizmus. Nad tým všetkým stojí ideálna výrazová rovnováha, ktorá platí aj pre *Klavírne trio č. 2 e moll*. Vzniklo v čase vojnového obdobia v roku 1944. Táto skladba sa radí k majstrovským dielam jeho skladateľskej činnosti.

Pre jeho tvorbu sú celkovo charakteris-

Pavla Reiffersová študovala hru na klavíri na košickom konzervatóriu v triede A. Ličkovej a na VŠMU v Bratislave pod vedením S. Zamborského, u ktorého pokračuje v súčasnosti v doktorandskom štúdiu. Svoj talent rozvíjala na interpretačných kurzoch u osobností ako P. Paleczny, V. Derevianko, V. Viardo, M. Voskresensky, P. Gulda, M. Raekallio. Vzdelanie si rozšírila aj študijným pobytom na JAMU v Brne pod vedením J. Skovajsu a na AMU v Prahe u P. Toperczera. Počas štúdia na vysokej škole sa úspešne zúčastnila niekoľkých medzinárodných súťaží, kde získala významné ocenenia – súťaž O cenu Leoše Janáčka 2004 v Brne, súťaž Nadace Bohuslava Martinů 2005 v Prahe, klavírne duo na súťaži Concorso Internazionale Pianistico Roma 2008. V rokoch 2004 a 2006 bola štipendistkou The International Holland Music Sessions. Účinkovala na mnohých domácich i zahraničných festivaloch alebo pravidelných koncertných cykloch. Ako sólistka sa predstavila s mládežníckym orchestrom Musica Iuvenalis, s komorným ansámblom študentov VŠMU, so štátnou filharmóniou Košice a so Symfonickým orchestrom Slovenského rozhlasu. Koncertne vystupuje doma i v zahraničí (Česká republika, Poľsko, Portugalsko, Holandsko, Nemecko, Maďarsko, Rakúsko), sólovo alebo ako komorná partnerka (v rôznych komorných zoskupeniach, najmä však klavírne duo a klavírne trio).

Katarína Kleinová študovala hru na violončele na Konzervatóriu v Košiciach v triede M. Červenáka a na Vysokej škole múzických umení v Bratislave v triedach J. Slávika a J. Podhoranského. V súčasnosti pokračuje v doktorandskom štúdiu na VŠMU u J. Podhoranského. Úspešne sa zúčastnila viacerých domácich a zahraničných súťaží - medzinárodná Heranova violončelová súťaž v Ústí nad Orlicí (ČR), súťaž slovenských

konzervatórií v Žiline, medzinárodná súťaž Beethovenov Hradec. Absolvovala medzinárodné interpretačné kurzy u renomovaných osobností (D. Schafran, M. Čajkovskaja, R. Wallfish, V. Yagling), kurzy komornej hry v Žiline (J. Podhoranský). Venuje sa komornej a sólovej hre. Od roku 1999 je členkou Albrechtovho kvarteta, s ktorým vystúpila na festivale a kurzoch Strings only v Zadare (Chorvátsko, 2000), tiež sa zúčastnila medzinárodných interpretačných kurzov Sommerakademie Prag-Wien-Budapest v rakúskom Reichenau (2000, 2004), kde súbor získal 2. cenu za interpretáciu diela L. Janáčka (2004). Ako sólistka vystúpila so Štátnou filharmóniou Košice (2000). Od roku 2002 je členkou Symfonického orchestra slovenského rozhlasu.

Lucia Kopsová študovala hru na husliach v rokoch 1997 – 2001 ako mimoriadna žiačka a v rokoch 2001 – 2005 ako riadna poslucháčka na Konzervatóriu v Bratislave u M. Karlíkovej. Od roku 2005 pokračovala v štúdiu na Hudobnej fakulte JAMU v Brne (F. Novotný). Počas štúdia sa zúčastnila viacerých súťaží a festivalov, kde získala vysoké ocenenia – Prešporský Paganini (Bratislava), Čírenie talentov (Dolný Kubín), československá súťaž Talent roku 2002, súťaž študentov konzervatórií SR, medzinárodná interpretačná súťaž Beethovenov Hradec, Kocianova husľová súťaž a ďalšie. Ako sólistka spoluúčinkovala so Slovenským komorným orchestrom B. Warchala, s Capellou Istropolitana, s orchestrom Slovenského rozhlasu, Archi di Slovakia, so Slovenskou filharmóniou, orchestrom Opavského divadla, s Moravskou filharmóniou Olomouc, s Košickou filharmóniou. Spolupracovala aj s Komorným zborom konzervatória v Bratislave. Koncertovala na Slovensku, v Čechách, Maďarsku, Rakúsku, Slovinsku, Nemecku, Holandsku, Švédsku a USA. Absolvovala majstrovské kurzy pod

vedením J. Pazderu, V. Hudečka, F. Novotného, F. Töröka, J. Čížmaroviča, B. Kotmela, S. Yaroshevicha, E. Perényi. Zúčastnila sa projektu Európskeho mládežníckeho komorného orchestra v Grazi, ktorý viedol člen Viedenských filharmonikov, huslista René Staar.

V lete 2006 absolvovala mesačné turné po štátoch európskej únie ako členka Mládežníckeho orchestra EU (s dirigentmi: V. Ashkenazy, A. Borecko). Okrem sólovej hry sa venuje komornej hre a účinkuje v rôznych orchestroch. Uskutočnila aj niekoľko nahrávok pre Slovenský rozhlas.

GALÉRIA HUDBY
NITRIANSKA GALÉRIA

22. október 2008 o 18.00 hod.

SCHUBERTIÁDA

Ivan Šiller – klavír

Kateřina Machovská /ČR/ – mezzosoprán

Peter Kazán – klarinet

Franz Schubert: SONÁTA Č. 19 C MOL, D 958 *pre klavír sólo*

Allegro
Adagio
Menuetto.Allegro
Allegro

Robert Schumann: FRAUENLIEBE UND LEBEN *pre mezzosoprán a klavír*

Seit ich ihn gesehen
Er, der herrlichste von Allen
Ich kann´s nicht fassen, nicht glauben
Du Ring an meinem Finger
Helft mir, ihr Schwester
Süsser Freund, Du blickt
An meinem Herzen, an meinem Brust
Nun Hast du mir den ersten schmerz gethan

Robert Schumann: FANTASIESTÜCKE, OP. 73 *pre klarinet a klavír*

Zart und Ausdruck
Lebhaft, leicht
Rasch und mit Feuer

Franz Schubert: DER TOD UND DAS MÄDCHEN *pre mezzosoprán a klavír*

Heiden Roslein
Du bist die Ruh´
Die Forelle

Franz Schubert (1797 – 1828) je predstaviteľom raného romantizmu. Bol pravým Viedeňčanom, vo Viedni sa narodil, žil a ako tridsaťjedenročný zomrel. Schubert komponoval už od svojich šiestich rokov. Vďaka podpore svojho otca sa hudbe začal dôslednejšie venovať najprv ako spevák v dvornej kapele a neskôr ako študent kontrapunktu u Salieriho. Rôzne okolnosti ako napríklad skutočnosť, že nebol virtuózom ani nezastával dôležitú funkciu, ale aj jeho introvertnosť a ostýchavosť, mu bránili presadiť sa. Preto sa na žiadosť svojho otca stal učiteľom na predmestskej škole. Tento spôsob života mu však vonkoncom nevyhovoval, a preto sa rozhodol žiť s výhradne komponovaním, hoci aj za cenu chudoby. V tomto období mu pomohol okruh známych a priateľov, s ktorými sa stretával na hudobných večierkoch, *schubertiádach*, kde sa hrávala Schubertova hudba. Išlo o nový spôsob trávenia voľného času inteligentnej strednej vrstvy, hudobných nadšencov, ktorí mu boli nielen kritickým obecnstvom, ale aj podporou a hnacou silou. Jeho bohémny život však zanedlho narušila ťažká choroba, ktorá výrazným spôsobom poznamenala jeho život a tvorbu. Až na sklonku života sa dočkal uznania, ale to už stál na prahu smrti. Zanechal rozsiahle dielo obsahujúce vyše 600 piesní, niekoľko symfónií, sonát a množstvo ďalších dobovo typických druhov a foriem klavírnej hudby.

Doba, v ktorej prekvitala lyrická poézia Goetheho či Schillera, bola stimulom ku komponovaniu piesne. A práve v rukách Schuberta piesňová forma rozkvitala. Klavierlied (klavírna pieseň) v jeho podaní zachytáva vnútorný zmysel básne bezprostredne a farebne, je ukážkou melodickej invencie, ktorá pre svoju jednoduchú, ale intenzívnu harmonickú farebnosť prispela k tomu, že mnohé z jeho piesní zľudovali. Medzi najkrajšie

klavírne diela, v ktorých uplatňoval princípy piesňovej formy, patria Schubertove sonáty, divertissements, fantázie, rondá, hudobné momenty, scherzá, valčíky a pochody. Pre celú jeho hudbu je príznačný romantický výraz plný tragiky, lásky a oduševnenia.

Až generácia Schumanna objavila v Schubertovi svoj vzor a ideál. **Robert Schumann** (1810 - 1856) bol nadšený majstrovstvom Schubertovho diela. Tento nemecký skladateľ od raného detstva prejavoval hudobné aj literárne nadanie. Po smrti jeho otca – kníhkupca ho matka presvedčila, aby sa venoval štúdiu práva, ktoré aj začal, ale nikdy nedokončil. Do osemnástich rokov bol hudobným samoukom, až neskôr sa začal hudbe venovať ako žiak vynikajúceho učiteľa hry na klavíri Friedricha Wiecka. Jeho snom bolo stať sa klavírnym virtuózom, ale po istej tragickej udalosti mu ochrnil prst na pravej ruke, čím sa jeho nádeje úplne rozplynuli. Jeho večne nespokojná a vrtošivá povaha a kritický duch mu nedovolili vzdať sa a následne sa vrhol na štúdium kompozície. V tom čase rozvíjal aj hudobno-literárnu činnosť. Zastával funkciu hlavného redaktora hudobného časopisu, v ktorom bojoval proti priemernosti, skostnatenosti, lacnému vkusu a samoučelnej virtuozite v hudbe. Stal sa veľkým propagátorom a podporovateľom hudby Fryderika Chopina a Johanna Brahmsa. Jeho život bol poznamenaný depresívnymi stavmi a duševnými poruchami, ktoré vyústili do izolácie v psychiatrickom ústave, kde ako štyridsaťšesťročný zomrel. Zostalo po ňom bohaté dielo symfonickej a komornej hudby.

Rovnako ako Schubert aj Schumann bol majstrom v komponovaní piesňových foriem. Vytvoril vyše 140 piesní, v ktorých je klavírny doprovod rovnako

dôležitý ako hlas. Tam, kde hlas zlyhá-
va vo výpovednej hodnote, nastupuje
klavír, ktorý udáva celkovú atmosféru.
Týmto spôsobom Schumann vedel aj
z priemerných básní vytvoriť hudob-
ný skvost. Najviac ho však ovplyvnila
tvorba Heinricha Heineho, ktorý v tom
čase stelesňoval ducha doby. Medzi
ďalších obľúbených básnikov patril A.
von Chamisso, od ktorého čerpal verše
aj v cykle piesní Frauenliebe und Leben.
Schumann bol predovšetkým roman-
tikom piesňovej formy, novátorom, ktorý
hľadal nové formy výrazu a nové tech-
nické prostriedky. Svedčia o tom aj mini-
atúry, medzi ktoré patrí Fantasiestücke
pre klavír a klarinet (violu, violončelo).
Tieto klavírne kusy slúžili v tom období
na domáce muzicovanie.

Peter Kazán po ukončení základných štúdií pokračoval v hudobnom vzdelávaní na Konzervatóriu v Bratislave v hre na saxofón, v triede D. Húščavu. Počas štúdia úspešne absolvoval prijímacie skúšky na klarinet v triede P. Drličku a študoval súbežne oba nástroje. Po získaní absolutoria v hre na saxofón (2001) a klarinet (2002) pokračoval v štúdiách hry na klarinet (2002 – 2003) na Akadémii umenia v Banskej Bystrici v triede J. Luptáčika st. a J. Luptáčika ml. Od roku 2003 študoval hru na klarinete na Lisztovej akadémii v Budapešti v triede profesora B. Kovácsa, kde v júni 2008 získal diplom. Peter Kazán sa venuje orchestrálnej činnosti, ale aj komornej a sólovej hre. V rokoch 2005 a 2008 získal s dychovým kvintetom Ad libitum na maďarskej celoštátnej súťaži pre dychové kvintetá I. a II. miesto. Počas štúdií absolvoval majstrovské kurzy u rôznych pedagógov, ako napr. M. Lethiec, H. Schwimberger, B. Kálmán, P. Rubio, P. de Gaspari, R. Riseling, H. Rosengreen. Od roku 2006 vyučuje hru na klarinet a saxofón v Tralaškole v Nitre.

Kateřina Machovská sa narodila na juhovýchodnej Morave. Ku spevu ako záľube bola vedená už od detstva, ale pre štúdium na profesionálnej úrovni sa rozhodla až v roku 1997 ako sedemnásťročná. Bola prijatá na Cirkevné konzervatórium v Kroměříži, ktoré pod pedagogickým vedením E. Chudovskej absolvovala v roku 2004. V roku 2005 začala študovať na Hudobnej a tanečnej fakulte VŠMU v Bratislave u V. Stracenskej. V roku 2008 úspešne zložila bakalársku štátnu skúšku. Kateřina Machovská sa venuje koncertnej i pedagogickej činnosti a ako hosť spolupracuje s Operou Slovenského národného divadla. Jej repertoár tvorí prevažne koncertná a piesňová tvorba ako napr: J. B. Pergolesi – Stabat Mater, J. S. Bach – Vianočné oratórium, Magnificat, A. Viv-

aldi – Gloria, W. A. Mozart – Korunovačná omša C dur, Requiem, potom A. Dvořák – Cigánské melódie, Biblické písne, B. Martinů – Písne na jednu a na dve stránky, P. Eben – Šestero písni milostných, Písne k loutně a iné.

Ivan Šiller študoval hru na klavíri u M. Kailingovej (ZUŠ Ľ. Rajtera v Bratislave), súkromne u D. Buranovského, D. Varínskej (VŠMU Bratislava) a D. Vandewalle (Kráľovské konzervatórium Gent). Bol štipendistom Internationale Ferienkurse für Neue Music Darmstadt, Ostrava New Music Days, Tanglewood Music Center v USA, Banff Centre for the Arts v Kanade. Získal ocenenia na viacerých domácich a zahraničných súťažiach (o.i. EMCY v Hamburgu). Účinkoval na festivaloch Večery Novej hudby, Orfeus, Konvergenzie, Week of Contemporary Music Gent, Festival Philipa Herreweghe, Ostravské dny, Festival van Vlaanderen, Pražské jaro a ďalších. Spolupracoval s divadelnými súbormi Walpurgis (Antverpy) a Wederzijds (Amsterdam). Ako sólista i komorný hráč koncertoval v rôznych krajinách Európy, predovšetkým v Belgicku, Holandsku, Nemecku, Francúzsku, Českej republike, Veľkej Británii a v USA a Kanade. Súčasťou hudobnej činnosti Ivana Šillera je aj aktívna spolupráca so súčasnými slovenskými a zahraničnými skladateľmi (D. Matej, J. Iršai, M. Lejava, B. Milakovič, M. Seneši, Y. Wyner, G. Schuller, L. Andriessen, J. Rose). Je iniciátorom hudobných a edukačných projektov pre mladých ľudí (projekty Stretnutia, Komorné koncerty, Hudba (práve) minulého storočia) a zakladateľom a umeleckým riaditeľom festivalu Space, ktorý je zameraný na súčasnú hudbu. Je odborným garantom a dramaturgom cyklu komorných koncertov v Nitrianskej galérii a iniciátorom koncertného cyklu v Galérii umenia v Nových Zámkoch. Dirigoval mládežnícky zbor Eben Ezer a detský spevokol Kvapôčky. Aktiv-

ity Ivana Šillera v umeleckej oblasti boli
MŠ SR ocenené plaketou Sv. Gorazda.
V roku 2008 pripravil festival zameraný
na prezentáciu dobového nástroja
z roku 1815 – Hammerklavierfestival
a komorný festival Schubertiády. Spolu
s Enikö Ginzery zorganizoval umelecké
kurzy Tokaj Art Summer Music Courses
na východnom Slovensku.

**GALÉRIA HUDBY
NITRIANSKA GALÉRIA**

5. november 2008 o 18.00 hod.

VEČER SLOVENSKEJ HUDBY

Boris Lenko – akordeón

Ilja Zeljenka: 3 STARŠIE TANCE *pre akordeón sólo*

1. energico á la tango
2. andante á la valcik
3. allegro energico á la polka

Peter Zagar: 2 SKLADBY *pre akordeón*

1. Prvá
2. Druhá

Peter Zagar: SMÚTOČNÝ SPEV (DIRGE)

Peter Machajdík: 5 ZRKADIEL *pre akordeón sólo*

Marek Piaček: PREMIÉRA

Jevgenij Iršai: CONCETTO RITUALE

Daniel Matej: NICE, *verzia pre akordeón*

Ilja Zeljenka (1932 – 2007) sa radí k najvýznamnejším slovenským skladateľom 20. a 21. storočia. Kompozíciu vyštudoval pod vedením Jána Cikkera na VŠMU v Bratislave. Pracoval ako dramaturg a lektor Čs. rozhlasu v Bratislave, neskôr ako dramaturg Slovenskej filharmónie. Kvôli nesúhlasu so vstupom sovietskych vojsk v roku 1968 a otvorenému vzťahu k avantgarde ho v roku 1972 vyhodili zo Zväzu slovenských skladateľov, čo znamenalo, že jeho tvorba sa nemohla ďalej verejne predvádzať. Komponovať však neprestal. Koncom osemdesiatych rokov ho spoločensky rehabilitovali a stal sa predsedom Hudobnej únie a prvým predsedom festivalového výboru prvého veľkého medzinárodného festivalu súčasnej hudby na Slovensku Melos-Étos. Stál pri zrode telesa Moyzesovo kvarteto, ktoré predviedlo a nahralo väčšinu z jeho sláčikových kvartetov.

Vo svojej tvorbe spočiatku uplatňuje a rozvíja postwebernovské a sonoristické princípy, experimentuje s aleatorikou, elektroakustickou a konkrétnou hudbou. Neskoršie prechádza obdobím, v ktorom inklinuje k totálnej organizácii všetkých parametrov hudobnej skladby príbuznej serializmu. V poslednom období sa jeho tvorba kryštalizuje do osobitého tvaru, Zeljenka sa vracia k ľudstvu, hrovosti a venuje sa experimentom s rytmom a tempom. O jeho voľnom premýšľaní a otvorenosti svedčia aj jeho slová: *„Hudba, ak je dobrá, dokáže hovoriť sama o sebe (a i o autorovi). Inotaje hudby (a umenia vôbec) si tak či tak každý interpretuje po svojom a nie je dobré zasahovať do tvorivej fantázie poslucháčov. Myslím si, že i vnímanie umenia je tvorbou...“*

Peter Zagar (1961) patrí do strednej generácie výrazných osobností hudobného života na Slovensku. Študoval skladbu u Ivana Hrušovského na VŠMU v Bratislave.

Absolvoval aj mnoho študijných i pracovných pobytov v zahraničí. Je uznávaným klaviristom, pôsobí v súboroch Novej hudby VENI, VAPORI del CUORE, Požož sentimentál a alternatívneho rocku Ali Ibn Rachid, Vitebsk Broken atď. Okrem skladateľskej činnosti sa venuje ďalším aktivitám – je hudobným režisérom, redaktorom, publicistom, prekladateľom, editorom i rozhlasovým a televíznym moderátorom (Umenie 07 na STV 2). Spolupracuje s divadlom STOKA.

Jeho tvorba je charakteristická syntézou súčasných hudobných vplyvov a tradičných kompozičných ideálov. Východisko jeho tvorby môže byť určitý historický model (napr. minimalizmus), ktorý transformuje a vytvára nový osobitý materiál kultivovanej zvukovosti, z ktorej akoby dýchala *„kontinuita slovenské hudobní kultury i její skutečně národní charakter“* (Jaroslav Šťastný).

Zo všetkých uvedených skladateľov je jedine **Peter Machajdík** (1961) samoukom v oblasti kompozície, no podľa údajov ochranných spoločností GEMA (SOZA) je najhranejším žijúcim slovenským skladateľom v zahraničí.

V osemdesiatych rokoch po neúspešnom pokuse dostať sa na VŠMU kvôli neskrývanému vplyvu západnej avantgardy v jeho tvorbe, študoval na Vysokej škole ekonomickej v Bratislave. Jeho diela zaznievajú v interpretácii mnohých prestížnych hudobníkov. Spolupracuje s choreografmi, skladá hudbu k filmom a divadelným hrám. Niekoľko rokov pracoval ako skladateľ v Nemecku.

Je predstaviteľom tzv. nekonvenčnej hudby, nejde však len o využívanie nekonvenčných hudobných prostriedkov či vytváranie nekonvenčných postupov, ale predovšetkým *„o hľadanie posunov vo videní duchovných hodnôt tohto*

sveta“ (Valér Miko).

Desaťminútová skladba *5 zrkadiel* vznikla v roku 1997 a prvýkrát ju uviedli v roku 2000 v Slovenskom rozhlase. Jeho skladby majú zväčša meditatívny charakter.

Marek Piaček (1972) je najmladší z generácie skladateľov. Hru na flaute najprv študoval súkromne, neskôr na konzervatóriu u Dagmar Zsapkovej. Navštevoval hodiny kompozície u Ladislava Burlasa a Ilju Zeljenku, u ktorého pokračoval v štúdiu na HTF VŠMU. Počas štúdia sa zaoberal elektroakustickou hudbou pod vedením Juraja Ďuriša v Experimentálnom štúdiu Slovenského rozhlasu. Je spoluzakladateľom hudobných súborov – VENI ensemble, Tuleň, VAPORI del CUORE, Duo SonDrian, Požož sentimentál atď. a spoluorganizátorom hudobného festivalu Večery novej hudby.

Svoj kompozičný štýl nazýva „otvorený realizmus“. Vyjadruje ním svoj otvorený prístup k okoliu a realite, ktorá nás obklopuje. Bezprostrednú prítomnosť (pop kultúra, reklama, televízne znelky) a v nej obsiahnutú minulosť (hudba z minulých období) však nehodnotí, ale transformuje, re-komponuje do iných významov. S ironickým nadhľadom sa snaží o preklenie „vysokého“ umenia a banality každodenného života.

Jevgenij Iršai (1951) sa narodil v Leningrade. Špeciálnu hudobnú školu aj konzervatórium absolvoval v Petrohrade, kde sa venoval hre na klavíri a kompozícii. V roku 1979 sa stal členom Zväzu skladateľov Ruska a v roku 1993 členom Spolku slovenských skladateľov. Od roku 1996 prednáša na Katedre hudobnej a estetickej výchovy na UMB v Banskej Bystrici a na VŠMU v Bratislave. Venuje sa aj literatúre a maľbe.

Ruský muzikológ S. Vasenko zaradil jeho tvorbu do „skupiny neskorého

postkonzervatizmu“. Iršai *„experimentuje s tradičným zvukom, tempom, rytmom, harmóniou i melodikou, ktorú v odôvodnených prípadoch obohacuje o prvky pravoslávnej liturgickej hudby“* (Melánia Puškášová). Na margo tohto prístupu sám skladateľ hovorí: *„Nieкто si môže myslieť, že ho tradícia zväzuje, ale súčasne ho vychováva. Nikto nie je úplne slobodný, no určitým spôsobom môže byť sám sebou. To je predmetom hľadania...“*

Daniel Matej (1963) študoval hudobnú teóriu a skladbu u Ivana Paríka na VŠMU v Bratislave. Absolvoval niekoľko významných študijných pobytov v zahraničí. Je spoluzakladateľom a dramaturgom prvého medzinárodného festivalu súčasnej hudby na Slovensku Večery novej hudby v Bratislave. V roku 1987 založil spolu s ďalšími skladateľmi a interpretmi súbor VENI, ktorý sa zameriava na súčasnú hudbu na Slovensku i v zahraničí a ďalšie súbory ako Požož sentimentál a VAPORI del CUORE. Je predsedom Slovenskej sekcie ISCM a docentom skladby na HTF VŠMU v Bratislave. Zvyčajne sa venuje tvorbe komornej hudby pre súbory v rôznom zložení. Silným motívom jeho tvorby je prvok „náhody“, ktorý prináša nové zvukové možnosti, čo je signálom Matejovej tvorivej slobody ako hlavného princípu tvorby. Matejova hudba *„stojí na pevnej konštrukcii, nezriedka užíva k nepoznání transformovaných citátú, rád také kombinuje poetickou atmosféru s prvky osobitého humoru“* (Jaroslav Šťastný).

Boris Lenko študoval na Konzervatóriu v Žiline (A. Pittner) a na VŠMU v Bratislave (M. Szökeová). Od roku 1989 pôsobí na VŠMU v Bratislave ako pedagóg. Je viacnásobným laureátom domácich súťaží, v roku 1987 získal 1. cenu na súťaži Grand Prix vo Francúzsku v kategórii sólovej a komornej hry (duo s Ľ. Žovicom). V súčasnosti sa Lenko aktívne venuje interpretácii hudby 20. storočia komponovanej pre akordeón. Od roku 1997 uviedol niekoľko premiér diel slovenských autorov (I. Zeljenka, Ľ. Burgr, P. Zagar, M. Piaček, P. Machajdík, I. Szeghy, D. Matej, J. Beneš, M. Burlas, J. Iršai atď.) pre sólo akordeón i akordeón v komornej spolupráci. Je členom súboru Požoň sentimentál, VENI ensemble, spolupracuje so súborom Vapori del Cuore a ďalšími. Je členom akordeónového dua (A. Flammersberger). Ako sólový hráč sa predstavil vo viacerých krajinách Európy. V roku 2001 založil súbor ALEA, ktorý sa venuje interpretácii hudby Astora Piazzollu. Spolu s Petrom Breinerom a Stanom Palúchom vytvoril v roku 2006 súbor Triango. V súbore The Followers sa interpretačne venuje jazzu zo začiatku 20. storočia. Lenko účinkoval na mnohých koncertoch, medzi najvýznamnejšie patria: recitál v rámci BHS (2001), recitál na Varšavskej jeseni (2002), účinkovanie na festivale Melos-Étos (1999, 2001), Večery novej hudby, Nová slovenská hudba. Spolupracoval so Slovenským komorným orchestrom (B. Warchal) a Žilinským komorným orchestrom (L. Svárovský). Jeho interpretačné umenie je zachytené na viacerých nahrávkach.

GALÉRIA HUDBY
NITRIANSKA GALÉRIA

19. november 2008 o 18.00 hod.

PORTRÉT EUGENA SUCHOŇA

Pavel Burdych – husle /ČR/

Zuzana Berešová – klavír

Eugen Suchoň

Sonatina, op. 11
Allegro con agitazione
Largo sostenuto
Allegro assai

Poeme macabre, op. 17

Fantázia, op. 7
Larghetto un poco rubato
Allegro giusto

Eugen Suchoň (1908 - 1993) by v tomto roku oslávil 100. výročie svojho narodenia. Suchoňa od útleho detstva obklopovala hudba. Jeho otec bol organistom a jeho matka nadanou klaviriskou. Práve ona mu bola prvou učiteľkou v hre na klavír. Od roku 1920 začal študovať hudbu systematicky na Hudobnej škole v Bratislave u F. Kafendu, neskôr u E. Križana a L. Svobodovej. V tomto čase sa venoval amatérskemu komponovaniu skladieb, ktoré navrhoval s orchestrom v Pezinku. Vďaka nemu mal repertoár pezinského orchestra neobvykle vysokú úroveň. Po transformácii školy na Hudobnú a dramatickú akadémiu s úrovňou konzervatória tu začal študovať kompozíciu pod vedením v tom čase uznávaného klaviristu, dirigenta a skladateľa F. Kafendu. V štúdiu pokračoval na Majstrovskej škole pražského konzervatória v triede Vítězslava Nováka. Po ukončení štúdiá vyučoval klavír a hudobno-teoretické predmety na Hudobnej a dramatickej akadémii a zároveň aj na Katedre hudobnej výchovy na Pedagogickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave. Neskôr sa stal vedúcim Katedry hudobnej vedy na Univerzite Komenského. Bol vážnou osobnosťou v oblasti kultúry, o čom svedčí aj jeho častá účasť v odborných komisiách či pôsobenie na významných postoch. Pohyboval sa v intelektuálnych kruhoch nielen hudobníkov, ale aj spisovateľov a výtvarníkov (maľba ho zaujímala aj prakticky, zachovalo sa niekoľko desiatok olejomalieb). Venoval sa aj hudobno-teoretickej činnosti a napísal niekoľko teoretických prác.

Eugen Suchoň je známy predovšetkým ako tvorca slovenskej národnej opery. Jeho *Krútnava* sa stala populárna nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí a podnietila rozkvet ďalšej opernej tvorby na Slovensku. Suchoňova tvorba však zahŕňa aj významné orchestrálne a ko-

morné diela. *Sonatina pre husle a klavír op. 11* je trojdielne dielo písané v jednej časti, ktoré bolo inšpirované Ravelovou suitou *Gašpar noci*. Ostinátne trioly klavíra tvoria dôležitú architektonickú a zvukovú zložku, zatiaľ čo husle vytvárajú hlavnú živú tému. Toto dielo patrí medzi vrchol jeho skladateľskej činnosti. Veľmi zaujímavým hudobným momentom je husľová kadencia v druhej vete. Programovou inšpiráciou skladby *Poeme macabre op. 17* bola tzv. Karibská (kubánska) kríza v roku 1962. V tomto roku hrozila jadrová vojna medzi USA a ZSSR. Pôvodný názov *Adagio a Scherzo* autor zmenil po tom, ako ho ovplyvnilo lyricko-epické dielo P. O. Hviezdoslava *Krvavé sonety*. *Fantázia op. 7* mala byť venovaná jeho bratovi – nádejnému huslistovi, ktorý predčasne zomrel. Po dokončení druhej časti – *Burlesky* Suchoň svoju prácu prerušil na 15 rokov. Až v roku 1948 dokončil prvú časť tohto diela – *Fantáziu*. Obe časti dodatočne myšlienkovito prepojil a vyvážil.

Eugen Suchoň sa nechal inšpirovať dielami hudobnej minulosti, ale nezostal len pri tom. Snažil sa tieto vplyvy prekonať a vytvoriť si svoj vlastný štýl, charakteristický bohatou invenciou a zmyslom pre logickú a tematickú výstavbu. O jeho skladateľskej a ľudskej osobnosti píše aj slovenský muzikológ Ernest Zavarský: „*Nie je ľahké len z hudby nájsť kľúč k celku osobnosti Suchoňovej, ale sme na to odkázaní, pretože Suchoň nie je mnohovranný. Nedozvieme sa nič od neho o jeho vnútornom živote, podobne, ako to bolo kedysi u Francka; čo má povedať, povie hudbou. Avšak hoci je Suchoňova hudba prejavom individuálneho zážitku, tento zážitok je prenášaný do sféry všeludskej, a preto Suchoňova hudba nepôsobí na nás ako subjektívny prejav individua, ale má hodnoty nadosobné a nadčasové.*“

Zuzana Berešová je absolventkou Konzervatória v Košiciach v odbore hra na klavír a dirigovanie zboru. V štúdiu hry na klavír pokračovala na Vysokej škole múzických umení v Bratislave u S. Zamborského, kde získala titul bakalára. V tom čase už pedagogicky pôsobila na konzervatóriu v Bratislave. V roku 2005 ukončila magisterské štúdium klavírnej hry na Janáčkovej akadémii múzických umení v Brne u J. Skovajsa. Komornú hru študovala u J. Smýkala. Od roku 2006 vyučuje na konzervatóriu v Kroměříži. Od roku 2003 je členkou Československého komorného dua.

Pavel Burdych je absolventom Konzervatória v Pardubiciach. V roku 2005 ukončil magisterské štúdium husľovej hry na Janáčkovej akadémii múzických umení v Brne u B. Smejkalu. V roku 2003 získal cenu na pražskej súťaži Nadácie Bohuslava Martinů, kde interpretoval sonáty W. A. Mozarta, B. Martinů a B. Brittena. V tom istom roku spolupracoval na projekte Stretnutie s Ladislavom Chudíkom. Od roku 1999 je členom Komornej filharmónie Pardubice, s ktorou koncertoval v rôznych krajinách Európy (Nemecko, Francúzsko, Rakúsko, Španielsko, Švajčiarsko) i v USA. Od roku 2003 je členom Československého komorného dua.

Československé komorné duo

Berešová & Burdych koncertovalo už počas svojich štúdií na JAMU Brno (2003 – 2005). V súčasnosti je duo hosťom rôznych festivalov vážnej hudby (Bardejov, Bratislava, Cífer, Michalovce, Galanta, Levice, Humenné, Nitra, Prešov, Kroměříž, Topolčany), koncertuje v kúpeľných mestách (Lúčky, Trenčianske Teplice, Vyšné Ružbachy) i na slávnostných vernisážach výstav (Hustopeče, Blansko, Letovice, Nové Město nad Metují). Každý rok pripravuje nové projekty z tvorby skladateľov českej a slovenskej

hudby 20. a 21. storočia. V roku 2008 sa predstavilo programom zo skladieb Eugena Suchoňa a Miloslava Ištvana, pre rok 2009 chystá koncerty z diel Bohuslava Martinů a Alexandra Moyzesa.

GALÉRIA HUDBY
NITRIANSKA GALÉRIA

3. december 2008 o 18.00 hod.

TRIO NEUE MUSIK

Monika Duarte-Štreitová /PT/ČR/ – flauta
Mária Mártonová-Kormanová – akordeón
Andrea Bálašová-Mudroňová – klavír

Ľuboš Bernáth: ACHNATONOV SEN *pre flautu, akordeón a klavír*

Ivan Parík: HUDBA K VERNISÁŽI *pre flautu sólo*

Rob du Bois: ZODIAC *(verzia pre flautu, akordeón a klavír)*

Pedro Oliveira: ACCORDEON DU DIABLE *pre akordeón a elektroniku*

Daniel Matej: NIKABRIK OR TRUMPKIN? *pre flautu a klavír*

Petra Oliveira-Bachratá: MYSTIC GARDEN *pre flautu, akordeón, klavír a elektroniku*

Súčasťou koncertu je aj hudobná dielňa pod vedením Trio Neue Music, ktorá sa uskutoční v doobedňajších hodinách pre žiakov ZŠ.

Luboš Bernáth (1977) začal najprv študovať odbor genetiky a molekulárnej biológie na ČHTF v Bratislave. Po dvoch semestroch však prerušil štúdium a zapísal sa na bratislavské konzervatórium, kde študoval skladbu u S. Hochela. V štúdiu skladby pokračoval na VŠMU u J. Iršaja. V súčasnosti je doktorandom na Katedre teórie hudby na VŠMU. Venuje sa problematike hudby do roku 1600, predovšetkým hudbe 14. storočia.

Skladba *Achnatonov sen* vznikla v roku 2003. Svojou filozofiou sa podobá na skladbu C. Debussyho *Faunovo popoludnie*. Je členená na tri samostatné diely – Prelúdium, Allegro non troppo a Postlúdium. O dôvodoch vzniku tejto skladby autor hovorí: „*Pri vzniku a zrode tejto skladby boli významné predovšetkým dva momenty. Prvým je moment, že skladba vznikla v období, kedy som veľa energie venoval štúdiu starovekých kultúr a ich náboženstiev, predovšetkým Egypta a Palestíny a hľadal som medzi nimi vzájomné paralely. Napokon som narazil na najzaujímavejšiu postavu v dejinách egyptských faraónov, na kontroverzného vládcu Amenhotepa IV. – Achnatona. Je to vďačná postava na vyrábanie rôznych konštrukcií a pre hľadanie paralel medzi náboženstvami starého Egypta a židovského. Druhým momentom, ktorý stál pri zrode tejto skladby, bolo moje dlhodobé priateľstvo so skvelými interpretkami súčasnej hudby Andreou Báležovou-Mudroňovou, Monikou Duarte-Štreitovou a Máriou Mártonovou-Kormanovou.*“

Ivan Parík (1936 – 2005) bol významným slovenským skladateľom a pedagógom. Po súkromnom štúdiu u A. Albrechta absolvoval bratislavské konzervatórium, kde sa venoval kompozícii a dirigovaniu. Na VŠMU študoval kompozíciu u A. Moyzesa. Od roku 1959 do roku 1962 bol dramaturgom v Československej televízii v Bratislave. Ostatné roky venoval peda-

gogickej činnosti na Katedre hudobnej teórie a Katedre skladby a dirigovania na VŠMU. V roku 1990 bol vymenovaný za profesora a v roku 1994 za rektora VŠMU. Posledné štyri roky života pôsobil na Katedre hudobnej výchovy na PF UKF v Nitre.

Vo svojej tvorbe inklinoval ku komorným inštrumentálnym zoskupeniam, ale nevyhýbal sa ani využívaniu ľudského hlasu či recitácii vo svojich skladbách či orchestrálnemu obsadeniu. Pre jeho komornú tvorbu je charakteristický sklon k detailu, intímnosť výpovede a dôraz na hudobnú farebnosť. Uplatnil sa aj na poli elektroakustickej a scénickej hudby.

Rob Du Bois (1934) je holandský skladateľ. Vyštudoval právo na univerzite v Amsterdame. Neskôr začal navštevovať súkromné hodiny klavíra. V oblasti kompozície je autodidakt. Od roku 1959 je členom zväzu holandských skladateľov.

Klaviristka zoskupenia Trio Neue Music Andrea Báležová-Mudroňová sa vyjadřila k výbere skladby *Zodiac* (Zverokruh) od Roba du Bois a takto: „*Je to otvorená partitúra, čím dáva priestor pre maximálnu realizáciu interpreta. Svojím konceptom môže byť použitá pre rôzne zoskupenia. My sme si vybrali trio, v niektorých častiach však bude použité len duo alebo sólo. Ako otvorená partitúra, obsahujúca prevažne grafické znaky v podobe rôznych čiar, machúl, bodiek, asymetrických obrazcov atď., sa nám stáva predlohou pre voľnú improvizáciu. Všetok materiál, ktorý používame je „náš“ – výber tónov, zvukov, ich kombinácia je v réžii interpretov. Týmto spôsobom sa každá interpretácia stáva jedinečnou a neopakovateľnou.*“

Pedro Oliveira (1959) je portugalský skladateľ, ktorý vyštudoval organ, kompozíciu a architektúru. V roku 1985 sa presťahoval ako štipendista do USA. Na

univerzite v New Yorku dosiahol najprv magisterský (hudobná teória) a neskoršie doktorandský titul (kompozícia). Získal nespočetné množstvo prestížnych cien za svoje kompozície, medzi ne patrí aj prvé miesto na súťaži Musica Nova v Českej republike za skladbu *Accordeon du diable* (2007). V súčasnosti je seniorským profesorom kompozície a elektronickej hudby a riaditeľ Hudobného štúdia elektronickej hudby na Univerzite Aveiro v Lisabone. Skladba pre akordeón a elektroniku *Accordeon du diable (Diablov akordeón)* pozostáva z nahraných zvukov akordeónu a iných syntetických zvukov. „*Mojím cieľom v elektronickej hudbe a v interakcii nástrojov a elektronických zvukov je dosiahnuť jeden svet, v ktorom sa zvuky z reproduktorov a zvuky pochádzajúce z nástrojov miešajú práve tak, akoby boli akustickými nástrojmi, ktoré hrajú duo.*“ (Pedro Oliveira)

Daniel Matej str.

Petra Oliveira-Bachratá (1975) okrem štúdia na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského (v roku 2003 atestácia v odbore neurológia) študovala aj na VŠMU v Bratislave (kompozícia u V. Bokesa). Od roku 2005 bola doktorandkou kompozície a elektroakustickej hudby na Univerzite Aveiro v Portugalsku. Jej skladby odzneli na významných zahraničných festivaloch.

Mystic garden (Mystická záhrada) pre flautu, akordeón, klavír a elektroniku je venovaná Triu Neue Music. V roku 2007 trio úspešne premiérovalo túto skladbu na Univerzite Aveiro v Portugalsku. Skladateľka v nej vyjadrila svoj záujem o rôzne formy interakcie nástrojov a nahrávky: „*V tejto skladbe som sa snažila vytvoriť dialóg medzi nástrojmi a nahrávkou s použitím osobitého typu gesta a zvukovo-farebnej interakcie medzi nimi.*“

Trio Neue Musik v zložení **Monika Duarte-Štreitová** – flauta, **Andrea Báležová- Mudroňová** – klavír a **Mária Mártonová-Kormanová** – akordeón sa špecializuje na uvádzanie súčasnej hudby a hudby 20. storočia s akcentom na tvorbu žijúcich autorov, ktorí svoje skladby často komponujú priamo na objednávku členov súboru. Zárukou profesionálneho prístupu a kvalitnej interpretácie je predovšetkým vklad bohatých skúseností interpretiek v oblasti sólovej a komornej hry. Členovia tria aktívne spolupracujú s dirigentom M. Lejavom a prizvanými hosťami, ako napr. E. Ginzery – cimbal, R. Šebesta – klarinet, Z. Rašiová – soprán a i. Spolupráca s týmito (i inými) umelcami vytvorila príležitosť pre vznik komorného súboru Ensemble Neue Musik Bratislava, ktorý debutoval v roku 2003 pri príležitosti projektu Musik für Ravensbrück v Nemecku. Okrem toho účinkoval na festivale Ostravské dni novej hudby v roku 2003 a 2005, kde sa predstavil koncertným programom súčasných slovenských (J. Kmiťová, M. Lejava, V. Bokes) a zahraničných autorov (R. Saunders, G. Scelsi). Ansámblu vyšla v decembri 2003 CD nahrávka z projektu Musik für Ravensbrück (RBB Germany). Trio Neue Musik realizovalo svoj prvý samostatný projekt v roku 2006. Projekt s názvom Bridge, bol zameraný na uvedenie diel slovenských a portugalských autorov. Konal sa na Slovensku (Bratislava, Nitra) a v Portugalsku (Aveiro), kde sa trio predstavilo v rámci významného festivalu Festival de Outono 2006. Okrem koncertov boli do projektu Bridge prizvaní aj skladatelia oboch krajín, ktorí sa prezentovali na seminároch a zúčastnili sa osobne na koncertoch. V rámci tohto projektu spolupracovalo trio s portugalskou skladateľkou S. Carvalho, ktorá špeciálne pre tento projekt skomponovala skladbu *Motion Machines*. V roku 2007 Trio Neue Musik realizovalo štúdiovú nahrávku tejto

kompozície. Trio účinkovalo v projekte Composition/Presentation/Recordings of new music na Universidade de Aveiro (Portugalsko, 2007). Okrem koncertu a workshopu úspešne premiérovali skladbu slovenskej skladateľky Petry Oliveira-Bachratej *Mystic Garden* pre trio a elektroniku. V tom istom roku vyšla v podaní tohto súboru v Portugalsku aj CD nahrávka tejto skladby (*Númerica Portugal*). Na jeseň absolvuje Trio Neue Musik niekoľko vystúpení. Predstaví sa samostatným koncertom na festivale Nová slovenská hudba, kde premiérovo uvedie diela slovenských skladateľov, v decembri bude účinkovať v projekte Galéria hudby v Nitre a taktiež sa bude prezentovať v rámci medzinárodného festivalu Space.

**GALÉRIA HUDBY
NITRIANSKA GALÉRIA**

17. december 2008 o 18.00 hod.

OLIVIER MESSIAEN

Nora Skuta - klavír

**Olivier Messiaen
VINGT REGARDS SUR L'ENFANT JÉSUS (DVADSAŤ POHĽADOV NA
MALÉHO JEŽIŠA)**

- I. Regard du Père
- II. Regard de l'étoile
- III. L'échange
- IV. Regard de la Vierge
- V. Regard du Fils sur le Fils
- VI. Par Lui tout a été fait
- VII. Regard de la Croix
- VIII. Regard des hauteurs
- IX. Regard du temps
- X. Regard de l'Esprit de joie
- XI. Première communion de la Vierge
- XII. La parole toute puissante
- XIII. Noel
- XIV. Regard des Anges
- XV. Le baiser de l'Enfant - Jésus
- XVI. Regard des prophètes, des bergers et des Mages
- XVII. Regard du silence
- XVIII. Regard de l'Onction terrible
- XIX. Je dors, mais mon coeur veille
- XX. Regard de l'Eglise d'amour

Uvedené dielo je premiérou na Slovensku v podaní domáceho interpreta.

Olivier Messiaen (1908 – 1992) by sa tento rok dožil 100 rokov. Už od svojho raného detstva prejavoval veľké nadanie v oblasti hudby, a to predurčilo jeho budúcnosť. V jedenástich rokoch začal študovať na konzervatóriu hru na organ u Marcela Duprého a skladbu pod vedením Paula Dukasa. Ako tridsaťštyriročný získal titul profesora skladby. Medzi jeho najvýznamnejších žiakov patrili Pierre Boulez, Karlheinz Stockhausen, Iannis Xenakis a ďalší. Po mnohých rokoch práce na konzervatóriu ukončil svoje pedagogické pôsobenie a po roku 1978 sa venoval výhradne len komponovaniu, za ktoré získal počas života niekoľko významných ocenení. Na poste prvého organistu v parížskom kostole Sainte-Trinité, ktorý zastával od roku 1930, pôsobil až do svojej smrti v roku 1992.

Messiaenov hudobný svet bol zložitý ako z hľadiska kompozície, tak aj pre ucho poslucháča. Nešlo však o úmysel zapôsobiť, ale o snahu vytvoriť moment očarenia, „keď poslucháč mimovoľne podľahne čaru nemožnosti“, ako sa skladateľ o svojom kompozičnom prístupe vyjadril. Svoju hudbu prirovnal k farebným vitrážnym oknám v kostoloch, čo súvisí s jeho danosťou „farebného“ vnímania hudby, so synestéziou, keď sa tóny, akordy, harmónie vnímajú ako farby. Podľa Messiaena išlo predovšetkým o „hudbu farieb“, ktorá pôsobí na naše najvyššie zmysly. Niet divu, že jeho prvé hudobné zážitky, ktoré ho značne ovplyvnili, sa spájajú s hudbou Clauda Debussyho, známeho práve pre nesmiernu zvukovú farebnosť. Pri komponovaní sa Messiaen nechal inšpirovať rôznymi hudobnými zdrojmi, ako napríklad folklórom, gregoriánskym chorálom, orientálnou či exotickou hudbou, prírodnými zvukmi a inými skladateľmi. Túto skutočnosť nezamľčoval, naopak, považoval ju za spôsob nachádzania

novej zvukovej kvality a „farebných“ možností hudby. Známa bola jeho záľuba v speve vtákov. Ako zanieteny neprofesionálny ornitológ zapisoval do nôt vtáčí spev, dekoľvek sa nachádzal, aby mohol tento materiál využiť vo svojich kompozíciách. Okrem toho boli tieto záznamy inšpiračným zdrojom pri riešení problému času a rytmu v hudbe, čomu venoval značnú pozornosť. Zriekol sa zaužívaného spôsobu rytmického členenia a na základe štúdií prírody, gregoriánu, indických rytmov či akcentácie u starých majstrov, napr. Mozarta či Debussyho, nachádza nový systém, ktorý spracoval do teórie módov. Dosiahol tak novú výrazovú zvukovosť, čím sa zaradil medzi významných skladateľov – novátorov 20. storočia.

Klavírny cyklus *Dvadsať pohľadov na malého Ježiša* je hudobnou výzvou ako pre interpreta, tak aj pre poslucháča. Messiaen v ňom využil všetky inovatívne postupy, ktoré sú charakteristické pre diela moderného klavírneho umenia. Jeden z nosných prvkov cyklu je aj motív vtáčieho spevu, ktorý využíva vo väčšej miere po prvýkrát. Hudobná pestrosť rôznych nálad, techník a výrazov sa stmeluje využitím leitmotívov. Jeho pohľad na Božie dieťa sa opiera o historické a teologické zdroje, ale aj o vlastné inšpirácie: z prírody či z textov svätých. Téma Ježiša nie je náhodná. Messiaen v nej vyjadruje svoju hlbokú vieru v Boha, ktorá ho sprevádzala počas celého života a bola východiskom jeho skladateľskej činnosti.

Nora Skuta ukončila svoje štúdiá na Vysokej škole múzických umení v triede D. Varínskej. Pôsobí v slobodnom povolání. Je vyhľadávanou interpretkou, vystupuje sólisticky i v rôznych komorných zoskupeniach. Zúčastnila sa na mnohých unikátnych projektoch, pravidelne vystupuje na stredoeurópskych medzinárodných festivaloch (Melos-Étos, Konvergencie, Večery novej hudby – Bratislava, Grenzenlos – Berlin, Contrasts – Lvov, Varšavská hudobná jeseň, Aspekte, Dresdner Tage der Zeitgenössischen Musik, Klangspuren, Milano Musica atď.). Spolupracovala s mnohými významnými osobnosťami, skladateľmi, interpretmi hudby 20. storočia (B. Griffith, S. von Osten, M. Schroeder, Z. Krauze, J. Kalitzke, S. Gubaidulina, L. Andriessen, Amadinda percussion group a ďalšími). Bola spoluzakladateľkou súboru Opera aperta ensemble, spolupracuje so súborom pre súčasnú hudbu VENI ensemble a Österreichische Ensemble für neue Musik, sporadicky vystupuje v klavírnom duu so svojím manželom, Mikim Skutom. Sólisticky vystupovala s domácimi a českými symfonickými a komornými orchestrami. V duových formáciách hráva najčastejšie s violončelom alebo huslami, pravidelnými domácimi partnermi sú J. Lupták, E. Prochác, G. Demeterová z Českej republiky, vystupovala však aj s R. Coehnom, X. Phillipsom, L. Fenyö, B. Kelemen, F. Stadlerom, V. Mendelssohnom atď. Premiérovo uviedla mnoho skladieb, jej diskografia obsahuje zväčša komorné nahrávky a profily slovenských skladateľov. Jej sólový album *John Cage: Sonáty a interlúdiá* pre preparovaný klavír (Hevhetia, 2005) je v domácich aj zahraničných odborných kruhoch (BBC Music Magazine, Classic FM, Muzyka, Hudební rozhledy) vysoko hodnotený. V Londýne bol v januári 2007 tento album vybraný do vychádzajúcej knihy renomovaného kritika BBC Music Magazine

Rogera Thomasa: 1001 Classical CDs You Must Hear, Before You Die. V najbližšom období chystá Nora Skuta nové sólové CD, cyklus *Oliviera Messiaena: Vingt Regards sur l'Enfant Jésus*, ktoré odznejú na dnešnom koncerte - po prvýkrát na Slovensku v podaní domáceho interpreta.

Programový bulletin GALÉRIA HUDBY 2008

Texty: **Lucia Vadelová**

Text a životopis VENI: **Daniel Matej**

Životopisy interpretov zostavil: **Ivan Šiller**

Produkcia a dramaturgia: **Lucia Vadelová**

Dramaturgia a odborný konzultant: **Ivan Šiller**

Zodpovedný redaktor: **Renáta Niczová**

Grafická úprava: **Andrej Kolenčík**

Tlač:

Náklad:

Vydala Nitrianska galéria

www.nitrianskagaleria.sk

Zmena programu a účinkujúcich vyhradená.

Texty neprešli jazykovou úpravou.